

הלכות יום טוב סימן תקכו

באר הגולה קנ

ס משבא קהוא
ספרא שם ע מהא
ראבות דשמאל ורב
אפי רב אשי פ שב
בבבא צ פשוט שב
בבבא ק שם מהא
הקור רב יצא בו
אורי ר תריין
והיא שם מהא
הצניח לעיל בבבא
סו ע טו ע טו
עתי שב

(כב) מי (ו) [1] ששכח או נאנס (כג) או שהניח ערוב ואבד (והוא הדין עם-הערבין (ו) (כד) שאינו יודע לערב (א"י); אכל מי שאפשר לערב ולא ערב אלא שרוצה לסמוך על ערובו של גדול-העיר, (כה) נקרא פושע (כו) ואינו יוצא בו: ח "קשמערב על אחרים (כז) אינו צריך לפרט, אלא מניח בכלל על כל פני העיר, ויכול מי שהוא בתחום העיר יוצא בו: הגה אכל מי שהוא חוץ לתחום אינו יוצא בו (כח) אפילו הניח ערוב תחומין ויכול לבוא לקאן, (כט) אלא-אם-כן (ס) התנה עליו הפנים בהקרא (המגיד פ"א): ט (ל) דעת מניח בעינו, שיבנו להוציא לאחר, אכל דעת מי שהניחו בשבילו לא בעינו בשעת ההנהגה, (לא) רק שיודיעוהו ביום-טוב קדם שיתחיל לבשל לצורך השבת: הגה ואם הרה הגדול להניח עליהם, (לב) סומכין עליו מסתמא (ר"ן פ"א): י "המערב לאחרים (לג) צריך לזכות להם על-ידי אחר, וכל מי שמופים על-ידו בערובי שבת (לד) מופין על-ידו בערובי תבשילין, וכל מי שאין מופין על-ידו באותו ערוב אין מופין על-ידו בזה (ועני לעיל סימן שסו): יא "צריך הוזהר להגפית הערוב (י) (לה) מן

באר היטב

מ"א ועני דראב"ן: (ו) ששכח, ואם מחמת צלחת שכח נקרא פושע, י"ש"ש ועמ"א, ודוקא אם שכח פעם א', אכל פעם ב' פושע הוא, גמרא: (י) שאינו, או שלא ידע שמחזיק כל א' לערב וסוף על הגדול: אכל בראי-רב ששכח כפושע, י"ש"ש: (יב) התנה, והניח ערוב תחומין, י"ש"ש: (יג) סומכין, פ"א עם שכח, רא"צ להודיעהו: (י) מן, פ"א במקום שהערוב מצת עליו:

משנה ברה"ה

שהרי אינו יכול לבוא ולקח⁸⁰: ט (ל) דעת מניח וכו'. לכאורה מלתא דפשיטא הוא, שהרי אינו מוציא עד שיזכה על-ידי אחר? ואפשר דמשום סיפא דאכל דעת' וכו' נקט לה; (מד) ועוד אפשר לומר, דנקט לה להיכא שמוציא בסתם, ולא מהני אלא לבגיראדם הנקללים מסתמא בלשוננו, דהיינו מי שהוא בתוך תחום העיר, וכעין שהיא דסעיף הקודם: (לא) רק שיודיעוהו וכו'. פלומר, (מא) אם נודע לו ביום-טוב שהניחו ערוב בעדו, מותר לו לבשל אף-על-גב שלא נמלכו עמו בעת ההנהגה, דאין צריך דעתו כלל⁸¹, וק"ל שרק שיודיעוהו דקאמר, הוא פרי שדעו שהכלים לבשל לשבח: (לב) סומכין עליו מסתמא, אותן ששכחו או נאנסו, דבתראי ערבו בעד כלם ואף-על-גב שלא הכרו, ונש מהאחרונים שצדו לומר, (מי) לדין שבבבא ברכת ערוב-תבשילין הוא "לבו ולכל הנדרים בעיר הלא-ח⁸²", כל מי ששכח יכול לסמוך, דנדאי ערבו בעדו; וכלקו עליהם, (מו) שאין הנפסח מועיל כלום כל-זמן שלא זכו להם על-ידי אחר בתבשיל, ויבדלקמן בסעיף י, ואין רב בגיראדם יודעים זאת ואינם מקנים קלל, וצ"ל כן אי אפשר לסמוך על זה על סתם בגיראדם, אלא-אם-כן יודעים בברור שהקנו להם: י (לג) צריך לזכות להם⁸³, כדי שיהיה להם חלק בתבשילין ושיוכלו לסמוך על זה לבשל: (לד) מופין על-ידו בערובי תבשילין⁸⁴, ובהגוי דאיבא פלגתא שם, כגון באשוחו שפצלה לה מוזנות או בבנו גדול שסמך על שלקונו, שפסקין שם דבריעבד סומכין לקלא⁸⁵, הוא הדין הכא, וכתבו האחרונים, דכל זה באשתו שאוכלת עמו, אכל אם מצלה לה מוזנות והיא מבשלת בפני עצמה, אם-כן אינה נפסלת במו קודמת הנפסל (מח) וצ"ל ערוב באפי נפשה⁸⁶, ומוטו דנקיטא לנפשה יכול לזכות על-ידיה גם לאחרים: יא (לה) מן התקנע, והוא הדין (מט) אם היה הערוב

מדקדקים בזה: (כב) מי ששכח, וכל זה בפעם ראשון, אכל אם כרגל השני שכח עוד בפעם ה' כפושע⁸⁷, שנפר שאינו חרד לדרך-מצוה⁸⁸, (כג) ודינו מבאר בסוף הסעיף: (כד) או שהניח וכו'. ולא אמרין (לג) שפנה שערב, אלא בדתו שאינו רוצה לצאת בערוב של גדול-העיר⁸⁹: (כד) שאינו יודע לערב, והוא הדין (לד) אם חשב שיתחיל לצאת בערוב של גדול אפילו לכתלה: (כה) נקרא פושע וכו'.⁹⁰ מפני שפנתו חקמים היה שכל אסור ואסור נעשה ערוב-תבשילין בעצמו⁹¹, (לה) וכדי שיהיה וכו' שאם מיום-טוב לשבת אסור לבשל, מכל-שכן מיום-טוב לחל, ומיהו, לאו דוקא הוא בעצמו, (לו) דהוא הדין אם ממנה שליח נמי, דשליחו של אדם כמותו, ולא בא אלא לאופקי ערוב של גדול, שמכין מסבשילו ואינו נמלך בהם בשעת צעירתו, אלא מודיע להם ביום-טוב שצוה ערוב ויכולין לסמוך עליו: (כו) ואינו יוצא בו, שאין (לו) החקמים מקנים ערובם למי שהוא יכול לצוהו בעצמו ומהעצל, דע, (למ) דהרבה פוסקים חולקים על זה, ודורוהו וכול קל אדם לסמוך לכתלה על ערוב של גדול-העיר, ואף הגדולים מקנים בערובם להקנות לכל אדם בכל אופן, ואינהו שאינו יוצא בערובם? (לנ) זה שכל פעם עושה בעצמו ואינו רוצה לסמוך על ערוב של הגדול, ואחר-כך קנה ששכח כמה פעמים ולא עשה, בזה אין הגדול מוציא, שהרי לא היה דרכו לסמוך על הגדול, (מו) ואפשר דבריעבד יש לסמוך אפוסקים אלו ולהקל משום שמחת יום-טוב: ח (כז) אינו צריך לפרט, בשעה שמופה על-ידי אחר, והוא הדין באמירת הנפסח יאמר "לי (מא) ויכל מי שלא עשה ערוב": (כח) אפילו הניח ערוב תחומין, דמן הסתם אין דעתו (מב) של אדם להקנות אלא למי שהוא בעירו או בתחום אלפים: (כט) אלא-אם-כן התנה⁹², ומיהו, אם לא הניח ערוב-תחומין (מג) לא מהני תנאי,

שער הצינן

(ג) עבדא דהיה סמיא, וכתבו האחרונים דהוא הדין אם שכח מחמת צלחת שלא מחמת סודא⁸¹ אפילו בפעם ראשון: (ג) בית-יוסף: (לד) אחרונים: (לה) שזהו עקר הטעם שהצרכו חקמים בערובי תבשילין, ויבדוקא פ"ש"ס, וזהו נראה בבאור סכנת המפסד: (לו) פשוט, והוא הדין אם הגדול יאמר לו קדם שעשה שיתמך עליו ותתעורר, וכן סבב בנדר-שלו, וכן משמע בשבילי-לקט סימן רמו: (לז) רא"ש וטור, וכן פתח האור ורוצ בשם ריב"א, ויקרא דבריהם הוא מפורש רש"י וכו' דקבא באור ורוצ בתנאי, וכן מוכח מ"שבילי-לקט בדעת רש"י, והנה ביחוד יוסף עשה פלגתא בין רש"י לרא"ש⁸⁶, ולענין דדעתו שאין שום פלגתא ביניהם, וכדעת האור ורוצ, שמתכוין ששמואל לא הוציא הפושעים, מסתמא אין להוציאם, ודלול הוא בהקמת חקמים שנתקנו ערוב-תבשילין, ושום גדול אין ראוי לבנו להוציאם: (לח) עין ברומב"ם ובמאור וברשב"א בעבודת-הקדש וברא"ה ובר"ן ובשבילי-לקט ובמאירי, ועני בנשמת-אדם: (לט) כן מפרשים שבבא דסניא: (מ) עין ט"ו, ובמור וקציצה הפליג שאפילו לכתלה נמי, ואין לסמוך עליו בזה, מאחר שלפי טה שכתבנו לעיל הרא"ש לאו יחדא הוא, שאם נש"י וריב"א הכי סבירא להו, וכן סבב השבילי-לקט שטוב וישר שכל אסור ואסור יצטרך לעצמו ויהיה נרזי לקוימי מצוה בנפשה, וכן סבב בהג"ה מימוני בשם ראב"ה: (מא) פוסקים, וכן הוא בירושלמי: (מב) פוסקים: (מג) פוסקים: (מד) וכן משמע בפרש"י רמב"ם וכו', עין שם: (מה) טרש"י משמע שפירש בש"ס 'שמיטא דדעת מניח בעינו' אפנים ערוב בעדו, ונפנה, דצריך להכין הפסולת לשם ערוב, ועני לעיל סעיף ו ובט"ו שם סעיף קט"ו ז ובסעיף כא: (מח) בית, וכן מוכח בפרש"י ובנינו תנאלי וכו' בירושלמי: (מט) ענין ט"ו, ועני לשון רמב"ם ירמס: (מו) ב"ש"ל ושי"ז: (מז) פגן אברהם סוף סעיף-קטן כג ושי"א: (מח) אחרונים, וכתבו דכל-שכן אשה שגרה בבית בעל-בית שאינה נפסלת⁸⁶, אלא שצ"ל ערוב-תבשילין לעצמה אם יכולה לערב, ואם לא, צריכין להניח בעדו ערוב או יוצאין בערוב של גדול-העיר: (מט) אחרונים:

(ג) עבדא דהיה סמיא, וכתבו האחרונים דהוא הדין אם שכח מחמת צלחת שלא מחמת סודא⁸¹ אפילו בפעם ראשון: (ג) בית-יוסף: (לד) אחרונים: (לה) שזהו עקר הטעם שהצרכו חקמים בערובי תבשילין, ויבדוקא פ"ש"ס, וזהו נראה בבאור סכנת המפסד: (לו) פשוט, והוא הדין אם הגדול יאמר לו קדם שעשה שיתמך עליו ותתעורר, וכן סבב בנדר-שלו, וכן משמע בשבילי-לקט סימן רמו: (לז) רא"ש וטור, וכן פתח האור ורוצ בשם ריב"א, ויקרא דבריהם הוא מפורש רש"י וכו' דקבא באור ורוצ בתנאי, וכן מוכח מ"שבילי-לקט בדעת רש"י, והנה ביחוד יוסף עשה פלגתא בין רש"י לרא"ש⁸⁶, ולענין דדעתו שאין שום פלגתא ביניהם, וכדעת האור ורוצ, שמתכוין ששמואל לא הוציא הפושעים, מסתמא אין להוציאם, ודלול הוא בהקמת חקמים שנתקנו ערוב-תבשילין, ושום גדול אין ראוי לבנו להוציאם: (לח) עין ברומב"ם ובמאור וברשב"א בעבודת-הקדש וברא"ה ובר"ן ובשבילי-לקט ובמאירי, ועני בנשמת-אדם: (לט) כן מפרשים שבבא דסניא: (מ) עין ט"ו, ובמור וקציצה הפליג שאפילו לכתלה נמי, ואין לסמוך עליו בזה, מאחר שלפי טה שכתבנו לעיל הרא"ש לאו יחדא הוא, שאם נש"י וריב"א הכי סבירא להו, וכן סבב השבילי-לקט שטוב וישר שכל אסור ואסור יצטרך לעצמו ויהיה נרזי לקוימי מצוה בנפשה, וכן סבב בהג"ה מימוני בשם ראב"ה: (מא) פוסקים, וכן הוא בירושלמי: (מב) פוסקים: (מג) פוסקים: (מד) וכן משמע בפרש"י רמב"ם וכו', עין שם: (מה) טרש"י משמע שפירש בש"ס 'שמיטא דדעת מניח בעינו' אפנים ערוב בעדו, ונפנה, דצריך להכין הפסולת לשם ערוב, ועני לעיל סעיף ו ובט"ו שם סעיף קט"ו ז ובסעיף כא: (מח) בית, וכן מוכח בפרש"י ובנינו תנאלי וכו' בירושלמי: (מט) ענין ט"ו, ועני לשון רמב"ם ירמס: (מו) ב"ש"ל ושי"ז: (מז) פגן אברהם סוף סעיף-קטן כג ושי"א: (מח) אחרונים, וכתבו דכל-שכן אשה שגרה בבית בעל-בית שאינה נפסלת⁸⁶, אלא שצ"ל ערוב-תבשילין לעצמה אם יכולה לערב, ואם לא, צריכין להניח בעדו ערוב או יוצאין בערוב של גדול-העיר: (מט) אחרונים:

הלכות יום טוב סימן תקכו

הקרקע טפה : יב [*] החוזר ונוטלו מיר תזוכה [*] *ומבכרף 'על מצות ערוב', (לו) ואומר 'בדין יהא שרא לן לאפנוי ולבשילי ולאטמוני (לו) ולאדלוקי שרבא (לה) ולמעבד כל (לי) צרבנא מיום טוב לשבת לנא ולפלוגי ופלוני, או 'לכל בני העיר הזאת': הגה (לט) ומי שאינו יודע בלשון הקדש (מ) יוכל לאמרו בלשון לעז שמכין (מהייל): יג *אף-על-פי שהניה ערוב, אינו יכול לבשל (מא) מיום-טוב (יב) [יג] ראשון (מב) לשבת: יד אם הניח הערוב על דעת *לסמך עליו כל זמן (מג) שיהיה קיים אפילו ליום-טוב אחר, (מד) *בלבתחלה

ה גם זה צפוי שם א טור בשם הראשון ובעל העמוד ב כלבו בשם רבי נפתלי

שערי תשובה

העיר אפילו פרגלים רציפים, שקפי שסאינא פגנת התורה אף על השלכת פשה פצמים רצופים, מכיש אם תהי בניהם וכל אי רגלים שצפיה פגון עיה פתרון, ע"ש. ועין בח"צ סימן קל מ"ש על חבני רש"י בבבא ב"ש פכ"ג ע"ג, ע"ש: [*] חוזר ונוטלו מיר תזוכה כו', עק בבב"י פ"ט ט"ז ב"ק פ"ג ש"ק: לא פד נהני רבותי, אלא המנהג על-ידו עומד ע"ז והמקור נוסף הערוב כדו' ואומר כדו' וכל בני המדינה, (אחר) פד נהני הערוב גזר המנהג ואמר לו וכה כו', אף השביל-לכ"ט והסוד פתבו כה"ש, ע"ש. ועין בגן-המלך סימן קכ' שצ"ע שמי שהיה רגיל לערב לאחרים איצ' לנחת לאחרים, תראה כפי' כל המט' בסו"ט דאוקמא בממיר פגנה כו', ע"ש. ובקונטרס טוב' פ"י ה"שק"א והרשב"א ז"ל, ובסמ"ק פ"ג שם דב"ק פ"ג שם דב"ק על מ"ש בגין תלה, ע"ש: [*] ומבכרף על מצות ערוב, ואם עשה ערוב מלכות' וצ"ע ערוב מלשון יסוד, ע"ז על ליל סימן שבו (בידאפריס) מה שכתבתי בזה, וכ"כ בשו"ת פרייה"א פ"ג דמי בבב"א אחרו אחרו על מצות ערובין, וצ"ע סימן ע"ב בשערי תשובה: [יג] ראשון, עכ"ה. וכתב ה"ד"ק סימן תקצ"ד, הביאו בב"י: מיני עופות ומיני כשר' שאם ילשלו

באור הלכה

ס"ו למאה, ובחוספות ירושלמי מסתמך בזה, ע"ש: * ומבכרף 'על מצות ערוב' 49, ואם נהני ערוב בלשונות והמשליל הוא של המשליל אם צריך לברך עליו, קמ' הגר"ז שםלו בזה, אם קאמריה הוא עקר ג"ש לו לבכרף 50, אבל לאן דסבירא לה דקאמריה אינו מקצב כלל אין לו לברך טעמו שאין עושה כלום 51, ע"ז פ"ג: * ולסמך עליו כל זמן שהיה קיים, רצ"ע לומר, שכל בתנאי של 'כהרין צרבנא שבתות אחרות שצ"ע סמוך ליום-טוב: * לבבתחלה לא יסמך וכו', ע"ז משנה ברורה מה שכתבנו ד"ש דעות בין הפוסקים וכו', ד"ע, ד"ש עוד ד"ש שלישית בין הפוסקים והוא דעת ט"ז ומהות ממוני בשם הירושלמי, וליומ"ט אחר אין יכולין לערב, אבל לאתו יום-טוב, כגון שחל פגות ביום תמישי, שיכול לומר ערב יום-טוב שיהיה עם על שמיני-צצנת ויע"ז בבאור הגר"א דקמתק דין זה ע"פ פ"ג בשם הירושלמי, וכן דמסיק דמל קלום מחמירי הכליבו מלשון המשנה 'ועושה מבשיל מקרביו-טוב', משמע דוקא מקרביו-טוב, אכן הפוסקים, דהניו הכליבו בשם רבנו נפתלי, מהמיר אף בזה, ע"ז בבית-יוסף, וע"פ"ן יש להחמיר לבתחלה פוסק השלח-צ"ח, וגם טעמא טפתי-יוסף, דלדעת המחמירין טוב לבתחלה לעשות הפכשיל מקרביו-טוב גופא ולא מקדם אף שניחו ערביו-טוב לשם ערב, דכן ד"מ מלשון המשנה 'ועושה מבשיל מקרביו-טוב וכו', אכן אם אין לו, בודאי כשר אף לבתחלה אם רק הניחו לשם ערב, וכן כתבנו למעלה בסעיף ו' וערב מתחלה (ט) על-מנת פן שישל ביום ראשון, (נ) לא מקמי, (ס) ובק"ט במקומו שיום-טוב שני בחול מראשון-תא, שאלו היה יום חול בניהם, בודאי לא מקמי ערב לבשל מיום-טוב לשבת: (מב) לשבת, ובד"עבד אם עבר ובשל או שגג ובשל, (סא) דעת הש"ז להתיר דלמק"ן סעיף כג, וכל-שכן אם לא בשל מאכלים אחרים לשבת: יד (מג) שיהיה קיים, כגון (סג) מקצ"ן שמתקיים ימים הרבה: (מד) לבתחלה לא יסמך וכו', ד"ש דעות בזה בין הפוסקים: (מ) יש אומרים, דלדעת הערוב המוכא בסעיף א, יכול לערב בערביו-טוב ולהתנות שיהיה לערוב (סד) אף ליום-טוב

באר היטב

(יא) צרבנא, כ' רש"ל: אם לא התנה בפרש גלשחט' אינו יכול לשחט בירוש' לשבת, וט"ז חולק עליו והגלה דאין להשאיר עליו לאסור השחיטה מירוש' לשבת אם הניח ע"ה, ע"ש, וכ"כ הפ"ח, וכ"כ בתשובת אגוד-הירוש' תמ"ח כלל ד סימן ה' ד"א"צ לפרש גלשחט', והשכנח"ג בהגהת ב"י את י' קמ"ב דלבתחלה נאוי לומר בקדוש גלשחט' וק"ן נהג הוא ז"ל, [וע"ז ד"ה' ד"ה' (יג) ראשון, הניו שחל יוש' ביום ה' ו', משא"כ אם חל יום ו' ויום השבת פשיטא דמקמי לבשל ביום ו' שהיה יוש' ראשון ע"י ע"ה, וכתב רש"ל דאפילו אם עבר ובשל ביום א' דהניו ביום ה' דאסור לאכלו בשבת, וט"ז חולק עליו ומתיר לאכל בשבת, וכ"ש שאין אסור לאכלו עכ"פ בירוש', ע"ש, אם חל יוש' ביום ו' ויום השבת יאמר בע"ה למעבד כל צרבנא מירוש' לחברו ומירוש' לשבת, ע"ז ט"ז הטעם, וע"ז

משנה ברורה

מק"ח על אינה דבר, שצריך להגביהו טפה, וע"ז לעיל סימן שסו סעיף ט' ובמה שכתבנו שם 46: יב (לו) ואומר 'בדין יהא שרא לן' וכו', ומרוב דעת הרמ"א לקמן בסעיף כ' דאמריה זו מע"כ, (ג) והש חולקין בזה ואומרים שאין זה אלא לבתחלה, הא אם שכח לית לן בזה, כיון שהקין מבשיל להתיר לו המשול, והתבאר לקמן בסעיף כ': (לו) 'לאדלוקי שרבא', והש שכתבו (נא) גם 'לאפוקי' [והניו והצ"ח], מיהו, (נב) בד"עבד אם לא הוציאו להניי פתמי, לכלי עלמא אין להחמיר, דנקללים בלמעבד כל צרבנא: (לח) 'למעבד כל צרבנא', וע"ז מתירין כל המלאכות, וכתבו האחרונים דגם שחיטה נקללת בזה, (נג) ומכל מקום לבתחלה טוב לפרט ב'יהדין' גם שחיטה: (לט) ומי שאינו יודע בלשון הקדש וכו' 47, שחרי צריך לומר שסומך על זה, ואם אינו מבין מה שאומר (נד) אם-כן לא סמך עליהם כפ"י: (מ) יכול וכו', ב"י, (נז) צריך לומר יב (מא) מיום-טוב ראשון, פ"ר, שחל ליום-טוב ראשון (י) ביום תמישי, דהא יכול לבשל ביום שני, שהוא יום-טוב ע"י, ואפילו אם יודע שיהיה לו אגס ביום-טוב שני שלא יוכל לבשל בו, דלא חקנו עריב (נח) אלא מיום הסמוך לשבת ולא מיום שלפניו, (ס) ובק"ט במקומו שיום-טוב שני בחול מראשון-תא, שאלו היה יום חול בניהם, בודאי לא מקמי ערב לבשל מיום-טוב לשבת: (מב) לשבת, ובד"עבד אם עבר ובשל או שגג ובשל, (סא) דעת הש"ז להתיר דלמק"ן סעיף כג, וכל-שכן אם לא בשל מאכלים אחרים לשבת: יד (מג) שיהיה קיים, כגון (סג) מקצ"ן שמתקיים ימים הרבה: (מד) לבתחלה לא יסמך וכו', ד"ש דעות בזה בין הפוסקים: (מ) יש אומרים, דלדעת הערוב המוכא בסעיף א, יכול לערב בערביו-טוב ולהתנות שיהיה לערוב (סד) אף ליום-טוב

שער הצינור

(א) מנכ"ש"ל: (נא) עבודת הקדש: (ב) אפילו לרמ"א בסעיף כ' בה"ה, דהא תרבה פוסקים לא העריכו לומר אפילו לבתחלה, וכמו שקמ"ב הרשב"א שם וכמו שהאר"י בבית-יוסף להר"א, וע"ז לקמן בסעיף י"ט דאפילו לא ערב כלל מקרים להדליק לחד טאן-דאמר, וכל-שכן בזה: (ג) אחרונים: (ד) הגר"א: (ה) כן מוכח בבאור הגר"א ופשוט, ובק"ט לרמ"א בסעיף כ' דקאמריה משכב, וכן בקונטרס אחרון של הגר"ז 48: (ו) דאם חל ביום שני פשיטא דמק"ט 53 אף שהוא יום ראשון, והעולם טועין בזה ושכנח"ג: (ז) דאי לא הכי בודאי לא מהני [מ"א]: (ח) הפוסק אברהם מסתפק לחד טעמא שבבית-יוסף [ע"ז בפתיחת-השקל שמהפך פתגם-אברהם הגר"א, דלדעת הרא"ש פשיטא דאסור, והגר"ז קיים הגר"א וסבירא לה דאדורפה, דלדעת הרא"ש מספקא לה דש"י, ובגר"ז ג"כ כן מוכח בזה, שבת להוכיח מהרא"ש דמקום דאי אפשר בשני שריו, אבל העלית פטרי הספים לאסור טעמם זה שלא תקנו ערוב רק ליום השפוך, וכן פ"ב האלה בזה משמו דהרי"ש, וכן טעמא מהגר"א, וכן פתבו הגר"ז וחי"א, ואף דהגר"ז ד"ק מלשון הרא"ש להתיר במקום הדחוק כמו שכתב בשער השובה, אבל רבים הם שפסטי הטעם דשבות רחוקה לא התירו וקמ"ש בבית-יוסף, וכן הוא בגר"ז בקונטרס אחרון: (ט) הרבה פוסקים, כמבאר בבית-יוסף: (ס) רא"ש ורבנו יצחק, ולדעת המחמירי-השקל אסור טעמם זה אפילו באגס ביום-טוב שני: (סא) וחולק על מהר"ש"ל שכתב לאסור בזה, ותכל' בסעיף כג, דהק"ט אין לו מה לאכל בשבת אבל הוא אפ"ש לו לבשל ביום שני, ובקצת דברי מהר"ש"ל צריכים ע"ז, דהלא לא בשביל שבת התירו, דאף בחול ש"י, ואין לומר דבשבת יש להקמיר ספי היכי דאפשר משום הקנה, דהלא אסור מלאכה יש כאן לעונן מלאכה לא צריך חל משבת, ואלא מיום-טוב דע"ז מהלכא בד"עבד לא אסור, ואס"פ"ן מפי נמי בזה, ובנהר"ש שלום האריה, ואין דברי ראיין: (סב) בית-יוסף: (סג) הרא"ש לטעמא דרב אשי, ומכ"י נקטין, כמו שפסק בבית-יוסף דאף ליום-טוב אחר ש"י: (סד) וכל-שכן לאוהו יום-טוב לזמנים האחרונים אם הניח על דעת פו, דש"י לכמה פוסקים, דלדעת:

הַלְבוּת יוֹם טוֹב בְּיָמֵי תַקְוָה

ביאורים ומוספים

ס"ק ט) שאם השליח מברך צריך שהמשלח יעמוד אצלו וישמע את הברכה, כתב הגרש"ז אויערבך (ש"ת) מנחת שלמה תנינא סי' נח אות ד ס"ק ג) ששונה הדין לגבי נרות הנוכה שהחייב הוא על מי שהבית שלו, והדלקה בביתו של אחר אינה נחשבת לכולם, ולפיכך גם כשעשהו שליח אינו מברך אלא כשהמשלח שומע את ברכתו ויוצא בה, דומה הדבר למניח תפילין על יד חבירו, שכיון שהשליח לא עושה מצוה אינו יכול לברך על ההנחה אלא באופן שמוציא בה את חבירו ידי חובה.

51) משמעות דבריו, שהיינו דוקא באופן שבעל הבית הפריש ויחד את התבשיל לעירוב שאז השליח אינו עושה כלום ואינו מברך, מה שאין כן באופן שהשליח גם נוטל את התבשיל ומייחדו לעירוב, הרי הוא מברך לכל הדעות, כיון שהוא עושה מעשה, וכן מבואר בלשון השו"ע הרב (קו"א ס"ק ב, שהוא מקור הדין). שכל הניון הוא באופן שבעל הבית הפריש את העירוב. וכן כתב הכף החיים (ס"ק נח), ודימה את הדבר למי שאינו בודק את החמץ ושולח שליח לבדיקת חמץ, שהשליח מברך, וכמובא במשנ"ב לעיל (סי' תלב ס"ק י).

52) שם (קו"א ס"ק ב) הביא ראייה לדבריו, ממה שכתב המג"א (סי' שסו ס"ק כ, והובא בביה"ל שם סי"ד ד"ה על) שהבא לערב עירובי חצרות לאחרים על עירוב שנתקבץ על ידי אחר [והוא אינו שוכת שם בשבת] אינו מברך, שהרי הוא אינו עושה מעשה כלל.

עוד כתב הגר"ז שם, שכל אחד מאנשי ביתו הריהו כבעל הבית, כיון שהוא שייך בעירוב, ובודאי דינו לברך.

ובטעם הדבר שבעל הבית עצמו מברך לאחר הפרשת העירוב, אף על פי שלדעה זו האמירה אינה מעבבת, ואם כן כיון שאינו מוסיף לאחר הברכה בעשיית המצוה, לכאורה אינו נחשב כמברך 'עובר לעשייתו', כתב שם שכיון שמי"מ בדעתו לומר את נוסח האמירה, אין המצוה נגמרת עד שיאמר. ועוד, שכיון שמי"מ מצוה מן המובהקת לאומרו, נחשב הדבר כשובר לעשייתו, וכמו שכתב הבי"ד לקמן (סי' תרנ"א) בשם הראשונים הובא במשנ"ב שם (ס"ק כו) לענין ברכת הלולב, שיכול לברך לאחר הנטילה קודם שיגענוע, כיון שגם הנגענוע הוא מן המצוה.

והוסיף לבאר, שאף שלגבי עירובי חצרות כתב המג"א (סי' שסו ס"ק כ, הובא במשנ"ב שם ס"ק פ"א) שכששכח ולא בירך בשעת ההנחה יכול לברך עד כניסת השבת, שכיון ששעת קניית העירוב היא בכניסת השבת נחשב עריין כעובר לעשייתו, שונה הרבר לגבי עירובי תבשילין, שאין בדבר ענין של 'קנייה' [והיינו שהוא רק דבר המתיר את המלאכות], ולפיכך אין שייך טעם זה. וראה עוד בדברינו להלן (ס"ק סג).

[שעה"צ ס"ק מ]

דאם תל קיום שש"י פשיטא דמפ"ק⁵³.

53) מטתימת דבריו משמע כדברי החיד"א (מחזיק ברכה אות ה) בשם תשובת הרי"ף (סי' שיב), לענין נוסח האמירה באופן זה שחל יום טוב ביום ו', שאין צריך להוסיף 'מיום טוב לחבירו ומיום טוב לשבת', ושלא כמו שכתב הט"ז (ס"ק יב) שנכון להוסיף. וכן כתב הכף החיים (ס"ק פג), שאכן המנהג שלא בהט"ז, והוסיף לבאר בטעם הדבר, שחששו שאם יוסיפו 'מיום טוב לחבירו וכו'', יבואו להתיר על ידי עירוב תבשילין גם מיום טוב לחבירו שחל בימי החול.

[משנ"ב ס"ק לה]

ועין לעיל סימן שסו סעיף ט ובמה שכתבנו שם⁴⁸.

46) שם (ס"ק נ"א) כתב, לענין עירובי חצרות, שגם באופן שהעירוב מונח על גבי ידו של הנוכה התלויה באויר, צריך הנוכה להגביה את היד כשיעור טפח. ובאופן שכל העירוב מונח בתוך ידו ואינו בולט לצדדים כלל, כתב הביה"ל שם (ד"ה צריך) שאין צריך להגביה טפח, שהרי הוא קונה מצד קנין יד, ומועיל בלא הגבהה.

[משנ"ב ס"ק לו]

דמי ע"א ידע בלשון הקדש וכו'⁴⁷.

47) לגבי מה שקרא הרמ"א לנוסח של 'בהדין וכו' 'לשון הקדש', התבאר לעיל (סי' תל"ד ס"ק י) לענין הנוסח של ביטול חמץ 'כל חמירא וכו'', שמה שקראו הרמ"א שם (ס"ב) 'לשון הקדש' הוא לאו בדוקא, וכוונתו ללשון תרגום כמו שאנו אומרים.

[שעה"צ ס"ק נה]

ועין בקנטבס אהרין של הגר"ז⁴⁸.

48) שם (ס"ק א) צידד, שאכן נדון זה תלוי במה שנחלקו האחרונים האם האמירה מעבבת, שלדעה שסברה שהאמירה מעבבת, אם כן כשאינו מבין את מה שאומר נחשב הדבר כלא אמר, אבל לדעה שסברה שדין האמירה כדין הברכה, וכמו שהברכה אינה מעבבת גם האמירה אינה מעבבת, אם כן כמו שלגבי הברכה גם כשאינו מבין את פירוש המילים די במה שמבין את הוכן הענין [כמבואר ברא"ש בברכות פ"א סי' יד], כך גם לגבי האמירה די בכך שמבין את ענין העירוב, שבא להתיר לו לעשות ביום טוב את צרכי שבת.

[ביה"ל ד"ה ומברך]

ויקבך 'על מצות ערובי' (49) וכו', 'ש לו לברך' (50) וכו', 'שאין עושה קולם' (51) עין שם⁵².

49) מהמבואר בשו"ע כאן שמברכין על העירוב לאחר הזיכוי לאחרים, הוביח הביה"ל לעיל (סי' שסו ס"ט) ד"ה בשעה) לענין עירובי חצרות, שאפשר לכתחילה לברך לאחר הזיכוי לאחרים, ואין דין 'עובר לעשייתו' מצריך לברך דוקא קודם הזיכוי ולגבי עירובי חצרות צידד שם שלכתחילה לא יברך קודם הזיכוי, משום שנחשב הדבר כקודם דקודם]. וראה להלן (הע' 51).

לענין הברכה במניח עירובי תבשילין ועירובי חצרות בזמן אחד, כתב במשנ"ב לעיל (סי' שסו ס"ק עט) שיברך ברכה אחת על שניהם, היינו 'על מצות עירובין'. ובנוסח האמירה כתב שם, שיאמר על כל עירוב כפי נוסחו, ובשם החיי אדם (כלל קב סי"ח) כתב שם, שפרט בברכתו 'על מצות עירובי תבשילין ועירובי חצרות', ובנוסח האמירה יאמר 'בהדין יהא שרא לן לאפויי וכו' ולטלטל מבית לחצר וכו' [נהקף החיים (סי' שצ"ה ס"ק ד) כתב, שהחיי אדם דיבר על העושה את שני העירובין בפת אחת, אבל כשעושה כל אחד בפת בפני עצמו יאמר על כל עירוב כפי נוסחו]. וראה מה שכתבנו לעיל (סי' שסו שם), ולענין המניח פת לעירובי תבשילין ועירובי חצרות כאחת, ראה מה שכתבנו לעיל (סי' תטו ס"ק יד).

50) בטעם הדבר ששליח לעשיית מצוה מברך עליה, כתב לעיל (סי' תלב ס"ק י) לענין שליח לבדיקת חמץ, שהוא נחשב כשולחו גם לגבי הברכה. ואף שלענין שליח להדלקת נרות הנוכה, כתב לקמן (סי' תרעה

